

gaf, zij 't bijna onmerkbaar. Een blik, een wenkbrauwtrekking, een handbeweging waren voldoende. Niemand die erover dacht tegen dit pretensieloos presidium in verzet te komen. Toen, een half uur later, al het noodige besproken, 't veldtochtplan vastgesteld was, liet Huib, even een glans van voldoening over 't zich ontspannende gelaat, het lange, en nog altijd wat schonkig-magere lijf tegen de stoelleuning achterovervallen. „Dat's dus zoover in orde?” Vol en genegen gleden zijn blikken langs de hoofden. Onderling scherp contrasterende typen; toch mocht hij ze, elk in zijn soort. Mantringa wel vooral, den voor het moderne eerlijk geestdriftige, den durver en doener. Maar toch ook Van Hille, ondanks zijn te zichtbaar teleurgesteld, zijn min-of-meer verbeterd „ouderwetschheid” — die hem intusschen nooit belette met de jongeren meê te doen. Of ze ditmaal iets zouden bereiken? Moest je nooit vragen. Geheel zonder invloed en nawerking bleef zulk een weldoordacht en vrijmoedig-autoritair optreden als het hunne zeker nooit. Zelfvertrouwen en beslistheid imponeeren....

Plotseling, in een onbegrepen bewogenheid, die uit zijn diepste binnenste scheen los te komen — even streek hij zich, ouder gewoonte, met van spanning licht trillende hand over het kortgeknipte, tegenwoordig sterk zilver-doorschitterde haar — werd Hoogland er zich van bewust, als met schokken en scheuten, hoeveel rijker en dieper zijn innerlijk leven geworden was, sedert hij, een goede tien jaar geleden nu, uit den handel ging, hoeveel sterker zijn levenslijn, zijn geestelijk streven, hoeveel wijder zijn verschieten, hoeveel vrijer, moediger, groot-menschelijker zijn verlangens vooral. Uit de sombere beslotenheid van het als in een hoek gedreven persoonlijke, het bitter eenzelvige voelen en denken, wist hij zich gered, en tot in.... althans bijna tot in.... hoe zou hij het eigenlijk noemen.... de kern der menscheijkheid, het kloppende hart der mystieke gemeenschap... Neen-neen, hij wás er nog niet, ook dat besefte hij wel. Daar gansch binnendringen kon je alleen met je allerinnigste, redeneerlooze gevoels-begrijpen, de deemoedigste aanvaarding, ja — overgave, óvergave. Dat wat geest en wil nog samen-alléén doen, wordt niet werkelijk gedaan. Al die modern-economische theorieën, het zoogenaamd onomstootelijk historisch materialisme bijvoorbeeld — o, hij-voor-zich had er veel aan te danken, tot zijn ontwikkeling, zijn verheldering — er zich aan ontworsteld had hij tevens. Geen enkele gedachte of theorie immers, geen louter-menschelijk levensbegrip, dat h e t l e v e n kan omvatten. Alles valt tegen te spreken — en met het volste recht. Socialist? Ja, hij noemde zich nog altijd zoo, was zelfs lid van „de partij” geworden; de eenige ten slotte waar nog durf, daadkracht, een levend ideaal in stak; partijkiezen moest je; maar, god-zij-dank, een partij is nog geen ketterjagende secte! Van het sluw manoeuvreerend,